

**Tomasz Dąbrowski**

Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. Kazimierza Pułaskiego  
w Radomiu

ORCID: 0000-0001-6184-140X

t.dabrowski@uthrad.pl

## **Prawna regulacja Rady Naukowej Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu Badawczego**

### **Wstęp**

Instytut Ochrony Środowiska (dalej także jako Instytut) został utworzony z dniem 1 kwietnia 1986 r. na mocy § 1 ust. 1 zarządzenia nr 10 Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych<sup>1</sup>. Zgodnie z § 4 ust. 1 tego zarządzenia przedmiotem działania Instytutu jest inicjowanie, prowadzenie i koordynowanie badań naukowych i prac badawczo-rozwojowych w zakresie ochrony środowiska<sup>2</sup>. W dniu 6 października 1992 r. Minister Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa wydał zarządzenie nr 54 w sprawie podziału Instytutu Ochrony Środowiska<sup>3</sup>. W myśl § 1 ust. 2 tego zarządzenia dokonany został podział na dwie jednostki badawczo-rozwojowe<sup>4</sup>, tj. Instytut Ochrony Środowiska i Instytut Ekologii Terenów Uprzemysłowionych. Na podstawie z § 4 ust. 1 zarządzenia nr 54 przedmiotem działania Instytutu Ochrony Środowiska było inicjowanie, prowadzenie i koordynowanie badań naukowych w zakresie ochrony środowiska. Podstawę prawną działalności Instytutu

<sup>1</sup> Zarządzenie nr 10 Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych z dnia 1 kwietnia 1986 r. w sprawie utworzenia Instytutu Ochrony Środowiska (Dz. Urz. Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych z 1986 r., Nr 90, poz. 63).

<sup>2</sup> P. Błaszczak, *25 lat działalności Instytutu Ochrony Środowiska*, „Ochrona Środowiska i Zasobów Naturalnych” 2011, nr 46, s. 13.

<sup>3</sup> Dz. Urz. Minister Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z 1992 r., Nr 87, poz. 75.

<sup>4</sup> Szerzej na temat jednostek badawczo rozwojowych zob. M. Daszkiewicz, *Jednostki badawczo-rozwojowe jako źródło innowacyjności w gospodarce i pomoc dla małych i średnich przedsiębiorstw*, Warszawa 2008, s. 86.

w tamtym okresie stanowiła ustawa z 1985 r. o jednostkach badawczo-rozwojowych<sup>5</sup>.

W świetle art. 1 ust. 2 pkt 1 tej ustawy instytuty badawczo-naukowe zaliczone zostały do jednostek badawczo-rozwojowych. Na mocy § 1 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2010 r. nadano Instytutowi Ochrony Środowiska status instytutu państwowego<sup>6</sup>. Wspomniane rozporządzenie weszło w życie 7 października 2010 r., czyli 14 dni od dnia jego ogłoszenia (§ 5)<sup>7</sup>. Od tego momentu, jak stanowi § 1 ust. 2 rozporządzenia, jednostka używa nazwy Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy.

Obecnie aktem prawnym regulującym prawne aspekty działalności Instytutu jest ustawa z dnia 27 października 2010 r. o instytutach badawczych<sup>8</sup> (dalej jako u.i.b.). Przepis art. 1 komentowanej ustawy zawiera legalną definicję instytutu badawczego. Zgodnie z nim Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy jest państwową jednostką organizacyjną, wyodrębnioną pod względem prawnym, organizacyjnym i ekonomiczno-finansowym, która prowadzi badania naukowe i prace rozwojowe ukierunkowane na ich wdrożenie i zastosowanie w praktyce<sup>9</sup>.

Jak stanowi art. 36 pkt 10 ustawy z dnia 20 kwietnia 2010 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym<sup>10</sup>, instytuty badawcze obligatoryjnie podlegają wpisowi do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego<sup>11</sup>. Instytut nabywa osobowość prawną z chwilą wpisania do tegoż rejestru<sup>12</sup>.

<sup>5</sup> T.j. Dz.U. z 2008 r., Nr 159, poz. 993.

<sup>6</sup> Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2010 r. w sprawie nadania Instytutowi Ochrony Środowiska w Warszawie statusu państwowego instytutu badawczego (Dz.U. Nr 172, poz. 1165).

<sup>7</sup> W literaturze przedmiotu kwestię tę podnosi J. Piecha, *Sprzeciw w prawie administracyjnym*, Warszawa 2021, s. 107–109.

<sup>8</sup> T.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 498 ze zm. Jak się podnosi w literaturze przedmiotu, u.i.b. jest aktem prawnym stosunkowo rozbudowanym, mimo że z punktu widzenia liczby przepisów (67 artykułów) jest aktem prawnym stosunkowo rozbudowanym – A. Niewęglowski, *Wyniki prac badawczych w obrocie cywilnoprawnym*, Warszawa 2010, s. 77.

<sup>9</sup> K. Banasik, *Pracownik naukowy a pracownik badawczy w świetle przepisów ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym*, „Przegląd Prawa Publicznego” 2019, nr 7–8, s. 148; wyrok WSA w Warszawie z 25 marca 2021 r., sygn. akt III SA/Wa 906/20, Lex nr 3219231; I. Heropolitańska, *Instytut badawczy*, [w:] I. Heropolitańska, A. Nierodka, T. Zdziarski, *Kredyty, pożyczki i gwarancje bankowe*, Warszawa 2021, s. 194.

<sup>10</sup> T.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 112 ze zm.

<sup>11</sup> D. Michta, *Ustawa o instytutach badawczych. Komentarz*, Warszawa 2013, komentarz do art. 1.

<sup>12</sup> Postanowienie sądu rejestrowego o wpisie instytutu badawczego do rejestru jest skuteczne i wykonalne z chwilą jego wydania. W praktyce oznacza to, że wszelkie dane zawarte w postanowieniu podlegają wprowadzeniu do rejestru bez oczekiwania na uprawnienie się postanowienia – J. Basta, *Dowód z opinii instytutu naukowego lub naukowo-badawczego, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki stosowania środków dyscyplinujących*, „Acta Iuridica Resoviensia” 2021, nr 4, s. 14.

Należy pamiętać, że zgodnie z art. 9 pkt 14 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych instytuty badawcze nie są jednostkami sektora finansów publicznych<sup>13</sup>. Instytut jest samodzielnym podmiotem odpowiadającym za swoje zobowiązania. Skarb Państwa nie przejmuje odpowiedzialności za te zobowiązania, z wyjątkiem przypadku likwidacji instytutu prowadzącego działalność w zakresie obronności, uczestniczącego w systemie ochrony zdrowia lub nieprowadzącego działalności gospodarczej<sup>14</sup>.

Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy ma określoną strukturę organizacyjną, która umożliwia realizację zadań ustawowych i statutowych. Prowadzi badania naukowe i prace badawczo-rozwojowe na rzecz rozwoju gospodarki poświęcone ochronie środowiska, zrównoważonemu rozwojowi, racjonalnemu korzystaniu ze środowiska i jego zasobów oraz przeciwdziałaniu zmianom klimatu<sup>15</sup>. Instytut realizuje także badania i wykonuje oceny stanu środowiska, w tym w ramach monitorowania środowiska. Warto zauważyć, że Instytut wykonuje zadania Krajowego Ośrodka Bilansowania i Zarządzania Emisjami<sup>16</sup>. Na mocy porozumienia z dnia 7 grudnia 2018 r. zawartego z Ministerstwem Środowiska (obecnie Ministerstwem Klimatu i Środowiska) Instytut zaprojektował, wytworzył i wdrożył poszczególne moduły i funkcjonalności bazy danych o produktach i opakowaniach oraz o gospodarce odpadami. Jest on także odpowiedzialny za rozwój oraz utrzymanie tej bazy<sup>17</sup>.

Podjęta problematyka nie była szerzej przedstawiana w literaturze naukowej. Należy bowiem spróbować znaleźć odpowiedź na pytanie, czy obecne regulacje prawne zawarte w ustawie o instytutach badawczych zapewniają radom naukowym instytutów naukowych, wpływ na realizację celów ustawowych, a w szczególności rozwój działalności badawczej, edukacyjnej, eksperckiej i wydawniczej.

<sup>13</sup> T.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 305 ze zm.

<sup>14</sup> Zob. M. Cilak, *Instytuty badawcze jako forma działalności naukowej i gospodarczej państwa – problematyka pozycji i formy prawnej*, „Prawo Budżetowe Państwa i Samorządu” 2015, nr 4, s. 73.

<sup>15</sup> Zob. A. Gryzik, *Instytuty badawcze w nowoczesnej gospodarce*, Warszawa 2017, s. 226. Autorka stwierdza m.in., że rolą instytutów badawczych od momentu powstania pierwszych z nich były działania na rzecz gospodarki i społeczeństwa. Wskazywały na to przepisy obowiązujących w tym czasie ustaw, a także dokumenty strategiczne dotyczące m.in. komercjalizacji wyników prac badań i rozwoju oraz transferu technologii.

<sup>16</sup> Art. 4 ustawy z dnia 17 lipca 2009 r. o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 673 ze zm.); zob. wyrok WSA w Warszawie z 31 sierpnia 2021 r., sygn. akt III SA/Wa 1708/20, Lex nr 3241271. Szerzej na ten temat: P. Mzyk, M. Rembisz, P. Świat, *Status prawny Krajowego Ośrodka Bilansowania i Zarządzania Emisjami*, „Studia Iuridica Toruniensia” 2019, t. XXIV, s. 183–207.

<sup>17</sup> Kwestia regulacji prawnej bazy danych o produktach i opakowaniach oraz o gospodarce odpadami zawarta została w ustawie z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 699).

Wybór Instytut Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu Badawczego, jako egzemplifikacji problemu badawczego, jest uzasadniony wagą spraw środowiskowych dla ogółu społeczeństwa i polityk publicznych, co ukazały ostatnie wydarzenia związane katastrofą ekologiczną rzeki Odry. Instytut ten jest jednym z dziesięciu instytutów badawczych nadzorowanych przez Ministerstwo Klimatu i Środowiska<sup>18</sup>. Wśród nich są również: Centralne Laboratorium Ochrony Radiologicznej w Warszawie<sup>19</sup>, Instytut Badawczy Leśnictwa w Sękocinie Starym<sup>20</sup>, Instytut Chemii i Techniki Jądrowej<sup>21</sup>, Instytut Ekologii Terenów Uprzemysłowionych<sup>22</sup>, Instytut Energetyki<sup>23</sup>, Instytut Fizyki Plazmy i Laserowej Mikrosyntezy im. Sylwestra Kaliskiego<sup>24</sup>, Instytut Nafty i Gazu<sup>25</sup>, Narodowe Centrum Badań Jądrowych<sup>26</sup> oraz Państwowy Instytut Geologiczny<sup>27</sup>. Zadaniem Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu Badawczego jest tworzenie naukowych podstaw ochrony środowiska,

<sup>18</sup> Obwieszczenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 12 kwietnia 2021 r. w sprawie wykazu jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Klimatu i Środowiska lub przez niego nadzorowanych (M.P. z 2021 r., poz. 374), <https://www.gov.pl/web/klimat/jednostki-podlegle-i-nadzorowane> (data dostępu: 15.09.2022).

<sup>19</sup> Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2016 r. w sprawie reorganizacji Centralnego Laboratorium Ochrony Radiologicznej (Dz.U. z 2016 r., poz. 1459) oraz Statut Centralnego Laboratorium Ochrony Radiologicznej w Warszawie z dnia 20 listopada 2019 r., [https://www.clor.waw.pl/bip/images/ORG/STATUT\\_CLOR\\_ZATWIERDZONY\\_MK\\_20191120.pdf](https://www.clor.waw.pl/bip/images/ORG/STATUT_CLOR_ZATWIERDZONY_MK_20191120.pdf) (data dostępu: 15.09.2022).

<sup>20</sup> Statut Instytutu Badawczego Leśnictwa z dnia 17 lutego 2022 r., <http://bip.ibles.pl/artykuly/103/status-prawny> (data dostępu: 15.09.2022).

<sup>21</sup> Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 31 sierpnia 2016 r. w sprawie reorganizacji Instytutu Chemii i Techniki Jądrowej (Dz.U. z 2016 r., poz. 1458).

<sup>22</sup> Statut Instytutu Ekologii Terenów Uprzemysłowionych w Katowicach zatwierdzony 20 lipca 2021 r., <https://bip.ietu.pl/wp-content/uploads/2021/08/Statut-IETU-20.07.2021-1.pdf> (data dostępu: 15.09.2022).

<sup>23</sup> Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 31 sierpnia 2016 r. w sprawie reorganizacji Instytutu Energetyki (Dz.U. z 2016 r., poz. 1464) oraz Statut Instytutu Energetyki z dnia 12 grudnia 2017 r., [https://www.ien.com.pl/tl\\_files/pliki/Intranet/Dokumenty%20zalozycielskie%20IEn/Statut%20IEn%20-%202018-03-01.pdf](https://www.ien.com.pl/tl_files/pliki/Intranet/Dokumenty%20zalozycielskie%20IEn/Statut%20IEn%20-%202018-03-01.pdf) (data dostępu: 15.09.2022).

<sup>24</sup> Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 31 sierpnia 2016 r. w sprawie reorganizacji Instytutu Fizyki Plazmy i Laserowej Mikrosyntezy im. Sylwestra Kaliskiego (Dz.U. z 2016 r., poz. 1465) oraz Statut Instytutu Fizyki Plazmy i Laserowej Mikrosyntezy im. Sylwestra Kaliskiego z siedzibą w Warszawie z dnia 12 września 2019 r., <https://www.ifpilm.pl/attachments/article/654/Statut%20IFPiLM%2026.06.2020.pdf> (data dostępu: 15.09.2022).

<sup>25</sup> Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 marca 2021 r. w sprawie reorganizacji Instytutu Nafty i Gazu – Państwowego Instytutu Badawczego (Dz.U. z 2016 r., poz. 643) oraz Statut Instytutu Nafty i Gazu – Państwowego Instytutu Badawczego z dnia 6 października 2016 r., [https://www.inig.pl/images/pliki/001\\_Staut\\_INiG\\_PIB\\_2016.pdf](https://www.inig.pl/images/pliki/001_Staut_INiG_PIB_2016.pdf) (data dostępu: 15.09.2022).

<sup>26</sup> Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 31 sierpnia 2016 r. w sprawie reorganizacji Narodowego Centrum Badań Jądrowych (Dz.U. z 2016 r., poz. 1448) oraz statut Narodowego Centrum Badań Jądrowych w Otwocku – Świerku z dnia 22 października 2019 r., [https://www.ncbj.gov.pl/sites/default/files/statut\\_ncbj\\_17\\_06\\_2020.pdf](https://www.ncbj.gov.pl/sites/default/files/statut_ncbj_17_06_2020.pdf) (data dostępu: 15.09.2022).

<sup>27</sup> Decyzja Ministra Środowiska z dnia 4 maja 2020 r. zmieniająca decyzję w sprawie nadania statutu Państwowemu Instytutowi Geologicznemu – Państwowemu Instytutowi Badawczemu (Dz. Urz. Ministra Środowiska z 2020 r., poz. 3).

dostarczanie wiedzy administracji rządowej i samorządowej oraz podmiotom gospodarczym, a także podnoszenie poziomu świadomości ekologicznej i kształtowanie postaw ekologicznych społeczeństwa<sup>28</sup>.

Celem niniejszego artykułu jest krytyczna analiza regulacji prawnych dotyczących Rady Naukowej Instytutu, będącej organem instytutu badawczego na tle innych, wybranych instytutów naukowych oraz placówek zagranicznych. Analizowane przepisy u.i.b. odnoszą się bowiem do wszystkich instytutów badawczych w Polsce, nie tylko do tych wymienionych, nadzorowanych aktualnie przez Ministra Klimatu i Środowiska. Tym samym przedstawione wnioski nabierają szerszego charakteru, a skonkretyzowano je, bazując na postanowieniach statutu Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu Badawczego.

Od strony metodycznej wykorzystano analizę źródeł pierwotnych (akty normatywne różnego rzędu) i wtórnych (literaturę i orzeczenia sądowe). Sięgnięto do metod: teoretycznoprawnej, dogmatycznoprawnej, które uzupełniono metodą historycznoprawną, oraz porównawczą. Oprócz tego przeprowadzono konsultacje telefoniczne z przedstawicielami wybranych państwowych instytutów badawczych.

Ze względu na fakt, że status prawny Instytutu do tej pory został omówiony w nielicznych wypowiedziach doktryny i judykatach, oparto się przede wszystkim na wykładni przepisów dotyczących omawianej instytucji. W konkluzji zaproponowano zatem konkretne zmiany legislacyjne, które powinny zostać wprowadzone do ustawy o instytutach badawczych<sup>29</sup>. Przygotowanie propozycji rozwiązań prawnych w tym zakresie jest bezpośrednio spowodowane oceną zmian wprowadzonych nowelizacjami z roku 2016<sup>30</sup>.

## Skład, powołanie i odwołanie Rady Naukowej Instytutu

Stosownie do brzmienia przepisu art. 38 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny<sup>31</sup> osoba prawna „działa przez swoje organy w sposób

<sup>28</sup> <https://ios.edu.pl/o-instytucie/> (data dostępu: 15.09.2022).

<sup>29</sup> Pierwsza nowelizacja – ustawa z dnia 22 czerwca 2016 r. o zmianie ustawy o instytutach badawczych (Dz.U. poz. 1079) – dokonała zmiany 7 artykułów, a także dodała 14 artykułów do ustawy o instytutach badawczych. Wprowadzone zmiany zwiększają nadzór ministra nadzorującego dany instytut. Nowelizacja ta weszła w życie z dniem 6 sierpnia 2016 r. Druga – ustawa z dnia 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o instytutach badawczych oraz ustawy Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. z 2017 r., poz. 202) – dokonała zmian 14 artykułów ustawy o instytutach badawczych. Wprowadzone zmiany zwiększają nadzór ministra nadzorującego instytut. Przepisy te weszły w życie z dniem 16 lutego 2017 r.

<sup>30</sup> Szerzej na temat zmian wprowadzonych w 2016 r. do ustawy o instytutach badawczych zob. R. Barcikowska, *Planowane zmiany w instytutach badawczych w Polsce*, „Prace Instytutu Kolejnictwa” 2017, z. 156, s. 5–8.

<sup>31</sup> T.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 1360 ze zm.

przewidziany w ustawie i w opartym na niej statucie”<sup>32</sup>. Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy działa w oparciu o statut zatwierdzony przez Ministra Klimatu i Środowiska w dniu 23 grudnia 2020 r.

Zgodnie z dyspozycją art. 23 u.i.b. organami Instytutu są dyrektor i rada naukowa<sup>33</sup>. Stosownie do art. 30 ust. 9 u.i.b. rada naukowa instytutu działa na podstawie uchwalonego przez siebie regulaminu. Rada Naukowa Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu Badawczego działa na podstawie uchwalonego w dniu 16 marca 2022 r. uchwałą nr 2/2022 regulaminu Rady Naukowej Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu Badawczego.

W literaturze przedmiotu wskazuje się, że skład rady naukowej instytutu powinien odzwierciedlać ogół osób zatrudnionych w tym instytucie<sup>34</sup>. Zgodnie z art. 30 ust. 1 u.i.b. rada naukowa instytutu nie może liczyć mniej niż dwanaście i nie więcej niż czterdzieści osób<sup>35</sup>. *In fine* tego przepisu wskazuje, że statut instytutu określa liczbę tych osób oraz proporcje udziału osób posiadających stopień naukowy doktora oraz stopień naukowy doktora habilitowanego lub tytuł naukowy, wchodzących w skład rady naukowej i będących pracownikami instytutu. W skład rady naukowej, w liczbie określonej w statucie stosownie do dyspozycji zawartej w 30 ust. 2 u.i.b., wchodzi pracownicy naukowcy i badawczo-techniczni instytutu, którzy stanowią co najmniej 40% składu rady, oraz osoby niebędące pracownikami instytutu, które stanowią co najmniej 50% składu rady.

Biorąc pod uwagę fakt, że instytut jest podmiotem realizującym badania stosowane i prace rozwojowe ukierunkowane głównie na potrzeby gospodarki i innych dziedzin życia społecznego, postuluje się, by w skład rady naukowej włączono przedstawicieli sektora gospodarczego – powinni oni stanowić od 30% do 40% składu rady naukowej. Proponowane rozwiązanie umożliwi ukierunkowanie działań instytutu na potrzeby rynku i praktyki gospodarczej w aspekcie ściślejszych powiązań ze środowiskiem przedsiębiorców. Pozostałą część członków rady naukowej powinni stanowić wyłącznie pracownicy danego instytutu.

Jak stanowi *expressis verbis* art. 30 ust. 4 u.i.b., do rady naukowej wchodzi osoby spoza instytutu posiadające co najmniej stopień naukowy doktora oraz osoby wyróżniające się wiedzą i praktycznym dorobkiem w sferze gospodarczej objętej działalnością instytutu, które powołuje minister nadzo-

---

<sup>32</sup> Szerzej na ten temat zob. K.A. Dadańska, *Działanie osoby prawnej*, Warszawa 2006, s. 25–64.

<sup>33</sup> M. Salamowicz, *Treść i charakter prawny umowy o prace badawczo-rozwojowe*, Warszawa 2018, s. 174.

<sup>34</sup> D. Michta, op. cit., komentarz do art. 30.

<sup>35</sup> Zob. A. Kaczmarek, *Opinia na temat poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o instytutach badawczych*, „Zeszyty Prawnicze BAS” 2016, nr 2, s. 182.



rujący<sup>36</sup>, w tym spośród kandydatów przedstawionych przez dyrektora. *Prima facie* przepis ten nie wskazuje ani terminu, w jakim minister nadzorujący instytut powoła osoby w skład rady naukowej, ani formy, w której to powołanie powinno się odbyć. Nie ma również podstawy prawnej, aby można było egzekwować odpowiedzialność ministra w przypadku niepowołania osób w skład rady naukowej. Przepis ten nie określa też, w jakiej formie i w jakim terminie dyrektor instytutu zobowiązany jest wskazać powyższe osoby.

Zgodnie z § 9 ust. 1 statutu Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu Badawczego Rada Naukowa liczy 20 osób. W jej skład, w myśl § 9 ust. 2 statutu, wchodzi pracownicy naukowcy i badawczo-techniczni w liczbie 10 osób, będący pracownikami Instytutu, w tym: cztery osoby posiadające stopień naukowy doktora habilitowanego lub tytuł naukowy profesora, cztery osoby posiadające stopień doktora, dwie osoby nieposiadające stopnia naukowego doktora, doktora habilitacyjnego lub tytułu naukowego profesora. Pozostałe 10 osób stanowią osoby spoza pracowników Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu Badawczego wskazane przez Ministra Klimatu i Środowiska.

Zgodnie z dyspozycją art. 30 ust. 5 pkt 1 u.i.b. w skład rady naukowej instytutu wchodzi dyrektor, zastępcy dyrektora i główny księgowy, pod warunkiem że posiadają stopień naukowy doktora habilitowanego lub tytuł naukowy i są zatrudnieni w pełnym wymiarze czasu pracy w instytucie nie krócej niż rok od dnia rozpoczęcia procedury powołania rady naukowej<sup>37</sup>. W myśl pkt 2 powyższego przepisu w skład rady naukowej wchodzi także przedstawiciel ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki<sup>38</sup>. Warto pamiętać, że zgodnie z wolą ustawodawcy wyrażoną w art. 30 ust. 5 u.i.b. powyższe osoby nie są zaliczane do osób wskazanych w ust. 1 art. 30 u.i.b.

W przypadku gdy liczba pracowników instytutu posiadających stopień naukowy doktora habilitowanego lub tytuł naukowy zatrudnionych w pełnym wymiarze czasu pracy w instytucie nie krócej niż rok od dnia rozpoczęcia procedury powołania rady naukowej przekracza liczbę należnych im miejsc, w radzie przeprowadza się wybory. Natomiast zgodnie z art. 30 ust. 6 u.i.b. członków rady naukowej nieposiadających stopnia doktora habilitowanego lub tytułu naukowego oraz przedstawicieli pracowników badawczo-technicznych

---

<sup>36</sup> Według działów administracji rządowej, w obszarze w którym ma działać instytut. Zob. ustawę z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1893 ze zm.).

<sup>37</sup> Osoby te mają wyłącznie prawo głosu w takich sprawach, jak: opiniowanie kwalifikacji osób na stanowiska pracowników naukowych i badawczo-technicznych oraz dokonywanie okresowej oceny dorobku naukowego i technicznego tych pracowników, opiniowanie wniosków o przyznawanie stypendiów naukowych oraz przeprowadzanie postępowań w sprawie nadania stopnia doktora i stopnia doktora habilitowanego w zakresie posiadanych uprawnień.

<sup>38</sup> Osoba ta ma prawo głosu w sprawach, o których mowa w art. 29 ust. 2 pkt 1, 4, 5–11 i 17–20 u.i.b.

wybierają w głosowaniu tajnym pracownicy instytutu. Regulacja § 9 ust. 3 statutu Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu Badawczego wskazuje, że w skład Rady Naukowej Instytutu będą wchodziły osoby, które podczas przeprowadzonych wyborów otrzymają największą liczbę głosów.

Tryb wyborów normuje regulamin wyborów ustanowiony przez dyrektora instytutu po zasięgnięciu opinii rady naukowej. Wynika to z min. 30 ust. 8 u.i.b. Przepis ten nie precyzuje formy regulaminu ani jego zakresu. Dyrektor instytutu powinien ustalić regulamin wyborów do rady naukowej w drodze zarządzenia, a więc aktu normatywnego o charakterze wewnętrznym. Regulamin taki powinien określać m.in.: skład komisji wyborczej, termin wyborów, procedurę zgłaszania kandydatów, procedurę głosowania, informację, kiedy głos jest nieważny, informację o kolejnej turze wyborów w przypadku nierozstrzygnięcia wyborów, informację, kiedy i jak zostaną opublikowane wyniki wyborów. Należy pamiętać, że głosowanie jest tajne.

## **Prawa i obowiązki członków Rady Naukowej Instytutu**

Członkowie Rady Naukowej Instytutu biorą udział w posiedzeniach rady osobiście. Obowiązek ten wynika z § 9 ust. 4 statutu Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu Badawczego.

Zgodnie z § 2 ust. 2 regulaminu Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu Badawczego członek Rady Naukowej Instytutu ma prawo wnoszenia projektów uchwał, zgłaszania wniosków na posiedzeniach rady naukowej, komisji stałych, komisji doraźnych lub zespołów doraźnych, zgłaszania interpelacji i zapytań dotyczących funkcjonowania Instytutu skierowanych od dyrektora Instytutu.

*De lege lata* członkom Rady Naukowej Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu Badawczego z tytułu działalności w radzie naukowej nie przysługuje dodatkowe wynagrodzenie. Członkom Rady Naukowej Instytutu mającym inne miejsce zamieszkania niż miejsce posiedzeń rady przysługują diety, zwrot kosztów podróży i noclegów związanych z uczestnictwem w tych posiedzeniach na podstawie przepisów wydanych na podstawie art. 77<sup>5</sup> § 2 Kodeksu pracy<sup>39</sup>.

Rada Naukowa Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu Badawczego wybiera ze swego grona zwykłą większością głosów w głosowaniu tajnym przewodniczącego, dwóch zastępców i sekretarza. Warto podkreślić, że w myśl art. 31 ust. 1 u.i.b. przewodniczącego Rady Naukowej Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu Badawczego wybiera się wy-

<sup>39</sup> T.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 1510 ze zm.



łącznie spośród członków rady naukowej powołanych przez Ministra Klimatu i Środowiska<sup>40</sup>.

Z literalnego brzmienia art. 31 ust. 2 u.i.b. wynika, że przewodniczącym rady naukowej może być wyłącznie osoba posiadająca co najmniej stopień naukowy doktora. Należy pamiętać, że funkcja zastępcy przewodniczącego rady naukowej nie może być łączona ze stanowiskiem dyrektora, zastępcy dyrektora lub głównego księgowego. Zakaz ten wynika z art. 31 ust. 3 u.i.b.

Do zadań przewodniczącego Rady Naukowej Instytutu, wynikających z § 4 ust. 1 regulaminu Instytutu, należy:

- kierowanie pracami Rady Naukowej Instytutu,
- zwoływanie posiedzeń Rady Naukowej Instytutu w porozumieniu z dyrektorem Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu Badawczego,
- kierowanie przebiegiem posiedzenia Rady Naukowej Instytutu,
- udzielanie głosu podczas posiedzenia Rady Naukowej Instytutu,
- podpisywanie uchwał i protokołów z posiedzeń Rady Naukowej Instytutu,
- reprezentowanie Rady Naukowej Instytutu,
- utrzymywanie stałych kontaktów z dyrektorem Instytutu,
- wykonywanie innych czynności powierzonych przez Radę Naukową Instytutu.

Przewodniczący Rady Naukowej Instytutu jest zobowiązany do realizacji zaleceń pokontrolnych wydanych przez ministra nadzorującego. Tak stwierdził Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie w wyroku z 4 grudnia 2018 r.<sup>41</sup>

Jak podkreśla się w literaturze przedmiotu, szczególna rola w pracach rady naukowej przypada jej przewodniczącemu, do którego kompetencji należy przekazywanie podjętych przez radę uchwał ministrowi nadzorującemu instytut<sup>42</sup>. Należy pamiętać, że przewodniczący, zgodnie z dyspozycją art. 35a ust. 1 u.i.b., przekazuje ministrowi nadzorującemu uchwały w sprawach, o których mowa w art. 29 ust. 2 pkt 5–11 i 17–19 u.i.b. Przewodniczący ma obowiązek przekazania powyższych uchwał w terminie siedmiu dni liczonych od dnia ich podjęcia. Termin ten należy uznać za instrukcyjny, gdyż jego przekroczenie nie pociąga za sobą ujemnych skutków prawnych zarówno co do samej uchwały, jak i co do możliwości podjęcia działań nadzorczych przez ministra nadzorującego instytut<sup>43</sup>. Ustawodawca nie przewidział odpowie-

<sup>40</sup> Zob. wyrok WSA w Warszawie z 4 grudnia 2018 r., sygn. akt V SA/Wa 1735/18, Legalis nr 2315259.

<sup>41</sup> Sygn. akt V SA/Wa 1735/18, Legalis nr 2315259.

<sup>42</sup> J. Dydko, *Decyzja administracyjna jako forma sprawowania nadzoru nad uchwałami organów stanowiących instytutu badawczego*, „Studia Prawnicze KUL” 2018, nr 1, s. 44.

<sup>43</sup> Zob. wyrok NSA z 22 listopada 1990 r., sygn. akt SA/Gd 965/90, ONSA 1990, Nr 4, poz. 11.

działności dla przewodniczącego rady naukowej za nieterminowe przekazanie uchwały ministrowi nadzorującemu<sup>44</sup>.

Należy pamiętać, że przepis art. 35a u.i.b. nie uzależnia bytu prawnego uchwały od jej przedłożenia organowi nadzoru<sup>45</sup>. Przedłożenie uchwały po upływie ustawowego terminu nie pozbawia organu nadzoru prawa do uchylecia w całości lub części uchwały niezgodnej z przepisami prawa lub statutem. Minister nadzorujący instytut uchyla uchwały z katalogu spraw enumeratywnie wymienionych w art. 35a ust. 1 u.i.b. Uchylenie następuje w drodze decyzji administracyjnej, w terminie 30 dni od dnia otrzymania uchwały. Jak wywiódł Naczelny Sąd Administracyjny w postanowieniu z 20 stycznia 2021 r., uchwały nieznajdujące się w katalogu, o którym mowa w powyższym przepisie, nie podlegają kontroli ministra nadzorującego na podstawie art. 35a ust. 2 u.i.b.<sup>46</sup> W dalszej części postanowienia Naczelny Sąd Administracyjny wskazał, że minister nadzorujący, podejmując decyzję na podstawie art. 35a ust. 2 u.i.b., nie wykonuje kompetencji wynikającej z nadrzędności (lub podległości) organizacyjnej wobec instytutu, lecz działa w celu wykonywania funkcji nadzoru prawnego. Równocześnie decyzja podejmowana na podstawie art. 35a ust. 2 u.i.b. nie jest wydawana na zasadach i w trybie przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego. Decyzja wydana w trybie nadzoru jest podejmowana z urzędu przez właściwy organ wobec określonego ustawą podmiotu prawnego (instytutu) podlegającego temu nadzorowi *ex lege*, a jej przedmiotem jest następcza (*ex post*) ocena prawna konkretnego, już podjętego przez organ instytutu (radę naukową lub dyrektora), aktu prawnego (uchwały lub decyzji), i to wyłącznie z punktu widzenia jego legalności (zgodności z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa lub ze statutem instytutu).

Odmienne stanowisko zostało zaprezentowane w doktrynie. Jak stwierdza Jan Dytko, „nadanie przez ustawodawcę aktowi nadzoru nad uchwałami rad naukowych instytutów badawczych formy decyzji administracyjnej powoduje tzw. uproszczenie ingerencji nadzorczej, a co za tym idzie, poddanie tej procedury reżimowi Kodeksu postępowania administracyjnego”<sup>47</sup>.

<sup>44</sup> Jak stanowi pkt IV.6 załącznika do zarządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 24 czerwca 2022 r. w sprawie działań nadzorczych wobec instytutów badawczych (Dz. Urz. Ministra Klimatu i Środowiska, poz. 31), w przypadku stwierdzenia przez komórkę do spraw nadzoru, że przekazana Ministrowi Klimatu i Środowiska uchwała Rady Naukowej Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu Badawczego jest niezgodna z przepisami prawa lub statutem instytutu, komórka ta przygotowuje notatkę do Ministra z wnioskiem o uchylenie w całości lub części tej uchwały wraz z projektem decyzji. Minister wydaje decyzję w tej sprawie w terminie 30 dni od dnia stwierdzenia niezgodności uchwały z przepisami prawa lub statutem instytutu, a komórka właściwa do spraw nadzoru przekazuje decyzję w tej sprawie przewodniczącemu rady naukowej i dyrektorowi instytutu.

<sup>45</sup> Por. G. Sęga, *Kolizja i konkurencja kontroli administracyjnej oraz kolizja i konkurencja obowiązków wynikających z kontroli administracyjnej – zagadnienia wybrane*, „Przegląd Prawa Publicznego” 2017, nr 3, s. 73–88.

<sup>46</sup> Postanowienie NSA z 20 stycznia 2021 r., sygn. akt III OSK 3698/21, Lex nr 3129822.

<sup>47</sup> J. Dytko, *op. cit.*, s. 46.

## Zadania Rady Naukowej Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu Badawczego

Jak wynika *explicite* z art. 29 ust. 1 u.i.b., rada naukowa jest organem stanowiącym, inicjującym, opiniodawczym i doradczym instytutu w zakresie jego działalności statutowej oraz w sprawach rozwoju kadry naukowej i badawczo-technicznej.

Zadania rady naukowej zostały enumeratywnie wskazane w art. 29 ust. 2 u.i.b.<sup>48</sup> Jak wskazuje treść powyższego przepisu, do zadań Rady Naukowej Instytutu należy:

- uchwalanie statutu,
- opiniowanie kandydatów na stanowiska: zastępcy dyrektora do spraw naukowych, sekretarza naukowego oraz kierowników komórek organizacyjnych wskazanych w regulaminie organizacyjnym, odpowiedzialnych za prowadzenie badań naukowych,
- opiniowanie kierunkowych planów tematycznych badań naukowych i prac rozwojowych oraz finansowych instytutu, a także rocznych sprawozdań dyrektora z wykonania zadań,
- zatwierdzanie perspektywicznych kierunków działalności naukowej, rozwojowej i wdrożeniowej,
- opiniowanie wniosków w sprawie połączenia, podziału, przekształcenia lub reorganizacji instytutu oraz stałej współpracy Instytutu z innymi osobami prawnymi,
- opiniowanie regulaminu organizacyjnego,
- opiniowanie rocznego planu finansowego,
- opiniowanie rocznych sprawozdań finansowych,
- opiniowanie podziału zysku instytutu,
- opiniowanie kwalifikacji osób na stanowiska pracowników naukowych i badawczo-technicznych oraz dokonywanie okresowej oceny dorobku naukowego i technicznego tych pracowników,
- opiniowanie wniosków o przyznawanie stypendiów naukowych,
- przeprowadzanie postępowań w sprawie nadania stopnia doktora i stopnia doktora habilitowanego w zakresie posiadanych uprawnień,
- wnioskowanie do dyrektora o mianowanie na stanowisko profesora lub profesora Instytutu,
- ustalanie programów studiów podyplomowych i programów kształcenia w szkołach doktorskich prowadzonych przez Instytut,
- opiniowanie regulaminu zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz prawami własności przemysłowej oraz zasad komercjalizacji wyników badań naukowych i prac rozwojowych,

<sup>48</sup> Por. postanowienie WSA w Warszawie z 16 września 2020 r., sygn. akt VII SAB/Wa 159/20, Lex nr 3071077.

– przypisywanie poziomów Polskiej Ramy Kwalifikacji do kwalifikacji nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych,  
podejmowanie decyzji o włączeniu do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji kwalifikacji nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych i innych form kształcenia,

występowanie do ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania z wnioskiem o włączenie do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji kwalifikacji nadawanych po ukończeniu innych form kształcenia, w tym szkoleń i kursów dokształcających.

Można zatem uznać, że ustawowe zadania Rady Naukowej Instytutu, w większości przypadków, sprowadzają się wyłącznie do formalnego zatwierdzenia i opiniowania przedstawionych radzie dokumentów.

Rada Naukowa Instytutu powołuje rzeczownika dyscyplinarnego spośród pracowników naukowych Instytutu posiadających co najmniej stopień doktora habilitowanego. Ponadto jest ona, w myśl art. 30 ust. 5 u.i.b., właściwa do zajmowania stanowiska we wszystkich sprawach dotyczących działalności Instytutu<sup>49</sup>.

### **Tryb obradowania i podejmowania uchwał Rady Naukowej Rady Naukowej Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu Badawczego**

Rada Naukowa Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu Badawczego jest organem kolegialnym, którego efektywność w dużym stopniu zależy od właściwego zaangażowania jego członków w wykonywanie swoich obowiązków.

Rada powołuje zwykłą większością głosów ze swojego grona trzy komisje stałe: Komisję Badań Naukowych, Komisję Rozwoju Kadry i Komisję Ekonomiczną.

Komisja Badań Naukowych, w myśl § 5 ust. 2 regulaminu Rady Naukowej Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu Badawczego (dalej jako regulamin), przygotowuje i przedkłada Radzie Naukowej Instytutu wnioski i opinie w sprawach: zatwierdzenia kierunków działalności naukowej, rozwojowej i wdrożeniowej, kierunkowych planów tematycznych badań naukowych i prac naukowych oraz współpracy naukowej, a także stałej współpracy Instytutu z innymi osobami prawnymi.

Komisja Rozwoju Kadry przygotowuje i przedkłada Radzie Naukowej Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu Badawczego wnioski i opinie w sprawach: kwalifikacji osób na stanowiska pracowników naukowych

<sup>49</sup> J. Dydko, op. cit., s. 41.

i badawczo-technicznych oraz dorobku naukowego i technicznych tych pracowników, przeprowadzania przewodów doktorskich i habilitacyjnych oraz postępowań o nadanie tytułu naukowego, programów studiów podyplomowych i doktorskich. Regulacja ta wynika z § 5 ust. 3 regulaminu.

Komisja Ekonomiczna, zgodnie z § 5 ust. 4 regulaminu, przygotowuje i przedkłada Radzie Naukowej Instytutu wnioski i opinie w sprawach: kierunkowych i rocznych planów finansowych, rocznego sprawozdania finansowego, podziału zysku i gospodarki finansowej.

W skład komisji stałych wchodzi: przewodniczący komisji oraz od jednego do dziesięciu członków Rady Naukowej Instytutu. Rada Naukowa Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu Badawczego, zgodnie z § 5 ust. 6 regulaminu, powołuje powyższe osoby w głosowaniu jawnym zwykłą większością głosów. Posiedzenia komisji stałych zwołują ich przewodniczący. Jak stanowi § 5 ust. 10 regulaminu, posiedzenie komisji stałej odbywa się, gdy uczestniczy w nim co najmniej połowa jej członków, w tym przewodniczący komisji stałej, a wszyscy jej członkowie zostali pisemnie o posiedzeniu zawiadomieni.

Jak wskazuje § 6 ust. 1 i 3 regulaminu, Rada Naukowa Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu Badawczego powołuje i odwołuje komisje doraźne lub zespoły doraźne. Realizują one zadania określone w uchwale o ich powołaniu.

Rada Naukowa Instytutu obraduje na posiedzeniach zwykłych, a także posiedzeniach nadzwyczajnych. Zgodnie z dyspozycją § 7 ust. 1 regulaminu posiedzenia zwyczajne powinny się odbywać nie rzadziej niż trzy razy w ciągu roku kalendarzowego. Posiedzenia zwyczajne Rady Naukowej Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu Badawczego zwołuje jej przewodniczący w porozumieniu z dyrektorem Instytutu. Natomiast posiedzenia nadzwyczajne zwołuje przewodniczący Rady Naukowej Instytutu z własnej inicjatywy, a także na pisemny wniosek połowy składu Rady Naukowej Instytutu, na wniosek dyrektora Instytutu lub na wniosek ministra nadzorującego. Zwołanie posiedzenia rady naukowej musi nastąpić z odpowiednim wyprzedzeniem. Stosownie do § 8 ust. 1 regulaminu powinno to nastąpić co najmniej 7 dni kalendarzowych przed dniem odbycia posiedzenia. Przewodniczący, zachowując ten termin, ma obowiązek wysłać do wszystkich członków Rady Naukowej Instytutu zawiadomienie o terminie i miejscu posiedzenia rady (forma stacjonarna, hybrydowa lub zdalna), wraz ze szczegółowym porządkiem obrad i projektami uchwał, ewentualnie inne materiały dotyczące spraw wnoszonych na posiedzenie rady. Natomiast zwołanie nadzwyczajne posiedzenia Rady Naukowej Instytutu następuje w terminie pięciu dni kalendarzowych, liczonych od złożenia wniosku.

Posiedzenia Rady Naukowej Instytutu, jak wynika z § 7 ust. 4 regulaminu, odbywają się w siedzibie Instytutu lub w innym miejscu wyznaczonym przez

przewodniczącego Rady Naukowej Instytutu albo za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej<sup>50</sup>. Posiedzenia mogą także odbyć się, w myśl § 7 ust. 4 regulaminu, hybrydowo, tj. część członków rady uczestniczy w posiedzeniu osobiście, a pozostali za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej. Posiedzenie Rady Naukowej Instytutu przebiega zgodnie z zatwierdzonym porządkiem obrad. Porządek może być uzupełniony lub zmieniony zwykłą większością głosów na posiedzeniu tego gremium na podstawie § 8 ust. 6 regulaminu.

Rada Naukowa Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu Badawczego zajmuje stanowisko w formie uchwał<sup>51</sup>. Każdy członek rady posiada jeden głos – przesądza o tym § 10 ust. 3 regulaminu.

Rada Naukowa Instytutu ma zdolność do podejmowania uchwał, jeżeli na posiedzeniu obecna jest co najmniej połowa jej członków, w tym przewodniczący. Uchwały tego gremium w większości przypadków zapadają zwykłą większością głosów w głosowaniu jawnym. Przez zwykłą większość głosów rozumie się wynik, w którym liczba głosów oddanych „za” jest większa od liczby głosów oddanych „przeciw” uchwale. W przypadku równej liczby głosów „za” i „przeciw” głos rozstrzygający, w myśl § 10 ust. 4 Regulaminu, należy do przewodniczącego Rady Naukowej Instytutu. Członek rady może oddać swój głos za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej, a także w trybie obiegowym<sup>52</sup>.

Należy pamiętać, że – jak stanowi § 7 ust. 7 regulaminu – w sprawach pilnych, z wyjątkiem spraw osobowych, przewodniczący Rady Naukowej Instytutu, z własnej inicjatywy lub na wniosek dyrektora Instytutu, może zarządzić głosowanie nad uchwałami w trybie obiegowym, bez konieczności zwołania posiedzenia rady.

---

<sup>50</sup> Środki komunikacji elektronicznej powinny zapewnić członkom rady naukowej: transmisję posiedzenia w czasie rzeczywistym, możliwość równoczesnego dołączenia się do udziału w posiedzeniu rady naukowej i uczestnictwa wszystkich członków rady naukowej i jej uczestników, dwustronną komunikację umożliwiającą członkom rady naukowej biorącym udział w posiedzeniu wypowiedzianie się w toku obrad.

<sup>51</sup> Jak przewiduje § 10 ust. 2 regulaminu, uchwała rady naukowej powinna zawierać: numer, datę, tytuł, podstawę prawną jej podjęcia, treść uchwały, tryb głosowania (tajny bądź jawny), podanie liczby osób (w tym członków rady naukowej, które wzięły udział w głosowaniu), a także wynik głosowania z podaniem liczby głosów „za”, liczby głosów „przeciw” i liczby głosów „wstrzymujących się”.

<sup>52</sup> Oddając głos w trybie obiegowym, członek rady naukowej otrzymuje pocztą elektroniczną na swój adres e-mail projekt uchwały i kartę do głosowania obiegowego. Oddaje głos na karcie do głosowania poprzez dokonanie skreślenia oraz odsyła uzupełnioną i wydrukowaną kartę przesyłką kurierską bądź w formie pliku elektronicznego na wskazany w wiadomości adres e-mail w terminie pięciu dni roboczych liczonych od dnia otrzymania karty. Głosowanie obiegowe uważa się za zakończone, zgodnie z § 11 ust. 3 pkt 3 regulaminu, i w razie podjęcia uchwałę za podjętą z chwilą upływu terminu oznaczonego dla oddania głosów (tj. pięciu dni roboczych) lub odpowiednio od daty otrzymania przez przewodniczącego rady naukowej instytutu wszystkich egzemplarzy uchwały podpisanych przez członków rady naukowej, cokolwiek nastąpi pierwsze.



Zgodnie z wolą ustawodawcy wyrażoną w art. 29 ust. 6 u.i.b. rada naukowa sporządza także opinie, o których mowa w ust. 2 pkt 4, 5, 7, 9–13 u.i.b., w terminie nie dłuższym niż 30 dni.

## Dokumentacja działalności Rady Naukowej Instytutu

Przepisy ustawy o instytutach badawczych nie normują kwestii prowadzenia dokumentacji rady naukowej, jednakże działalność tę należy właściwie udokumentować. Statut Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu Badawczego nie zawiera regulacji w tym przedmiocie. Kwestię tę normują postanowienia regulaminu Rady Naukowej Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu Badawczego. Z posiedzeń rady naukowej, a także z posiedzeń komisji stałych i komisji doraźnych sporządza się protokół. Protokół jest sporządzany także podejmowania uchwał w trybie obiegowym. W myśl § 14 ust. 1 regulaminu protokół z posiedzenia Rady Naukowej Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu Badawczego zawiera w szczególności: numer porządkowy, datę, formę posiedzenia (w przypadku formy stacjonarnej – miejsce posiedzenia), listę obecności zawierającą imiona i nazwiska obecnych członków rady naukowej oraz innych osób biorących udział w posiedzeniu (jako załącznik), porządek obrad oraz przebieg posiedzenia w przypadku uchwał podejmowanych na posiedzeniu lub w trybie obiegowym, treść uchwały, informację o trybie podjęcia uchwały, informację o wyniku głosowania, informację o zatwierdzeniu protokołu z poprzedniego posiedzenia, zwięzłe streszczenie dyskusji dotyczących zasadniczych zagadnień – różnicy stanowisk dotyczących istotnych spraw, wnioski zgłoszone do protokołu.

*De lege lata* zgodnie z § 4 ust. 2 regulaminu protokół z posiedzenia sporządza sekretarz rady naukowej. Projekt protokołu przekazywany jest przez przewodniczącego rady naukowej, za pośrednictwem sekretariatu naukowego Instytutu, członkom rady naukowej przy użyciu środków komunikacji elektronicznej w terminie do 15 dni roboczych liczonych od dnia odbycia posiedzenia. Obowiązek ten wynika z § 14 ust. 2 regulaminu. Zgodnie z obowiązkiem wynikającym z § 14 ust. 3 regulaminu protokół z posiedzenia przyjmowany jest w drodze uchwały na kolejnym posiedzeniu tego gremium. Protokół podpisywany jest przez przewodniczącego albo zastępcę przewodniczącego rady naukowej, który prowadził posiedzenie rady naukowej. Regulamin w § 14 ust. 5 zobowiązuje sekretariat naukowy Instytutu do przechowywania protokołu z posiedzeń w postaci elektronicznej i papierowej.

## Analiza porównawcza

Analizując umiejscowienie strukturalne Instytutu od strony porównawczej, należy mieć na uwadze konstrukcję polskich organów ochrony środowiska, Inspekcji Ochrony Środowiska oraz instytucji ochrony środowiska, w tym Państwowej Rady Ochrony Środowiska<sup>53</sup>. Należy zatem odszukać takie podmioty, które nie są ani agencjami ochrony środowiska, ani organami administracji rządowej, samorządowej czy też szczebla regionalnego (jak w przypadku Niemiec), a tym bardziej organami opiniodawczo-doradczymi. Polskim odpowiednikiem agencji ochrony środowiska w innych państwach Unii Europejskiej jest bowiem Główny Inspektorat Ochrony Środowiska<sup>54</sup>.

Specyfika polskiego Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu Badawczego jest więc o tyle szczególna, że jest on państwową jednostką naukowo-badawczą, a nie na przykład uniwersytecką, jak Aplinkos apsaugos institutas (Research Institute of Environmental Protection) Wileńskiego Uniwersytetu Technicznego im. Giedymina czy Nationalt Center for Miljø og Energi Uniwersytetu w Aarhus w Danii. Nie przynależy do państwowej akademii nauk, jak instytuty ukraińskie. Jednocześnie zaś prowadzi działania dydaktyczne. Nie przybrał formy spółki, jak UK Centre for Ecology & Hydrology<sup>55</sup> czy Helmholtz-Zentrum für Umweltforschung – spółki (agencji) powołanej przez niemiecki rząd federalny oraz rządy landów Saksonii i Saksonii-Anhalt<sup>56</sup>. Nie jest też owocem kooperacji między uczelnią a fundacją badawczą, jak holenderski Wageningen University & Research, który ukształtował się na bazie stacji doświadczalnych, państwowych instytutów badawczych, państwowych laboratoriów, ośrodków uniwersyteckich i urzędów/inspekcji<sup>57</sup>. Powinien być ponadto odróżniany od podobnych instytucji, ale działających w państwach federacyjnych, jak rosyjski Научно-исследовательский институт охраны окружающей среды oraz instytucji pełniących rolę sieci badawczej, jak Oslo Centre for Interdisciplinary Environmental and Social Research w Norwegii. Trudno go porównać do francuskiego Państwowego Instytutu Badawczego Rolnictwa, Żywności i Środowiska (l'Institut national de recherche pour l'agriculture, l'alimentation et l'environnement – INRAE) ze względu na brak rozbudowanej struktury terenowej i znacznie węższy zakres działalności.

<sup>53</sup> Tytuł VII dział I ustawy z dnia 17 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1973 ze zm.); M. Czuryk, *Zadania organów administracji publicznej w zakresie ochrony środowiska*, „Rocznik Naukowy Wydziału Zarządzania w Ciechanowie” 2009, nr 3–4, s. 41–58; K. Gruszecki, *Prawo ochrony środowiska. Komentarz*, Warszawa 2022, s. 1259 i nast.; M. Walas, *Organy ochrony środowiska w Polsce*, „Przegląd Prawa Ochrony Środowiska” 2009, nr 1, s. 41–50.

<sup>54</sup> <https://epanet.eea.europa.eu/our-group> (data dostępu: 15.09.2022).

<sup>55</sup> <https://www.ceh.ac.uk/about-us/contact-us> (data dostępu: 15.09.2022).

<sup>56</sup> *Zahlen und Fakten*, <https://www.ufz.de/index.php?de=34260> (data dostępu: 15.09.2022).

<sup>57</sup> *Historie van Wageningen University & Research*, <https://www.wur.nl/nl/over-wageningen/historie.htm> (data dostępu: 15.09.2022).

Odpowiednikiem polskiego Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu Badawczego byłyby więc: chorwacki Instytut Ochrony Środowiska i Przyrody (Zavod za zaštitu okoliša i prirode), będący agendą Ministerstwa Gospodarki i Zrównoważonego Rozwoju (Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja)<sup>58</sup>, Fiński Instytut Środowiska (Suomen ympäristökeskus)<sup>59</sup> oraz włoski Wyższy Instytut Ochrony i Badań Środowiska (L'Istituto Superiore per la Protezione e la Ricerca Ambientale)<sup>60</sup>. Jednakże pełnią one również rolę agencji ochrony środowiska, która w Polsce przypisana jest Głównemu Inspektoratowi Ochrony Środowiska.

Ścisłej biorąc, w państwach Unii Europejskiej trudno jest znaleźć dokładny odpowiednik polskiego Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu Badawczego. W toku szerszej analizy porównawczej uznano więc, że przydatne będzie odszukanie takiej instytucji, która nie tyle jest analogiczna pod względem treści, ale formy prawnej i statusu w strukturze aparatu państwowego. W kulturze prawnej państw Europy Środkowo-Wschodniej podobna struktura administracji publicznej występuje w Czechach. Tamtejsze instytuty posiadają również taki sam status normatywny, tj. są publicznymi instytutami badawczymi nadzorowanymi przez właściwych ministrów.

Czeskie Ministerstwo Środowiska (Ministerstvo životního prostředí) nadzoruje dwa instytuty: Instytut Gospodarki Wodnej (Výzkumný ústav vodohospodářský T.G. Masaryka v.v.i.) i Instytut Architektury Krajobrazu i Ogrodnictwa (Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví v.v.i.)<sup>61</sup>. W czeskiej nomenklaturze urzędowej używa się skrótu v.v.i.: „veřejná výzkumná instituce”, czyli państwowy instytut badawczy. Odróżnia się je w ten sposób od innych osób prawnych prawa publicznego. Jako przykład porównawczy posłuży Instytut Gospodarki Wodnej, gdyż jest silniej rozwinięty.

Výzkumný ústav vodohospodářský T.G. Masaryka (VÚV TGM, v.v.i.) był jednym z pierwszych instytutów naukowych powołanych przez niepodległe państwo czechosłowackie. Uchwałą Rady Ministrów z dnia 9 grudnia 1919 r. utworzono bowiem Państwowy Instytut Hydrologiczny (Státní ústav hydrologický). Po 1989 r. przeszedł zmiany organizacyjne i po przekształceniach został wpisany do rejestru państwowych instytutów badawczych z dniem 1 stycznia 2007 r.<sup>62</sup> Zarządzeniem Ministra Środowiska č. 12/06 z dnia 12 grudnia 2006 r. określono m.in. nazwę, siedzibę, organ nadzorujący, cele, zadania oraz strukturę instytutu<sup>63</sup>. Zmian statutu dokonano w latach 2007 i 2011, po czym 31 maja 2011 r. wydano tekst jednolity<sup>64</sup>.

<sup>58</sup> <https://www.haop.hr/hr/kontakt> (data dostępu: 15.09.2022).

<sup>59</sup> <https://www.syke.fi/fi-FI> (data dostępu: 15.09.2022).

<sup>60</sup> <https://www.isprambiente.gov.it/it> (data dostępu: 15.09.2022).

<sup>61</sup> <https://www.vukoz.cz/index.php/cs> (data dostępu: 15.09.2022).

<sup>62</sup> <https://rvvi.msmt.cz/detail.php?ic=00020711> (data dostępu: 20.09.2022).

<sup>63</sup> <https://rvvi.msmt.cz/detail.php?ic=00020711&doc=271> (data dostępu: 20.09.2022).

<sup>64</sup> <https://rvvi.msmt.cz/detail.php?ic=00020711&doc=1006> (data dostępu: 20.09.2022).

Organami instytutu są: dyrektor (ředitel), rada instytutu (rada instituce) oraz rada nadzorcza (dozorčí rada). Funkcjonują ponadto organy doradcze dyrektora instytutu: rada naukowa, rada wydawnicza, rada wydawnicza czasopisma „Vodohospodářské technicko-ekonomické informace”, redakcja naukowa oraz komisje powoływane *ad hoc*.

Status instytutów badawczych w Czechach reguluje ustawa o państwowych instytutach badawczych (Zákon o veřejných výzkumných institucích, Zákon č. 341/2005 Sb.)<sup>65</sup>. Zgodnie z jej § 16 wspomniane wyżej: dyrektor, rada instytutu i rada nadzorcza są organami ustawowymi. W polskim prawie takimi organami są: dyrektor i rada naukowa. Czeski ustawodawca precyzyjniej zakreślił status rady instytutu oraz rady naukowej. Rada naukowa, w przeciwieństwie do realiów polskich, nie jest organem ustawowym i nawet nie jest uwidoczniana w statucie danego instytutu. Jest organem typowo wewnętrznym: doradczym dla dyrektora, wypracowującym opinie w sprawach zasadniczych dotyczących instytutu, fachowych, koncepcyjnych i organizacyjnych. Członków rady powołuje dyrektor i on też mianuje przewodniczącego rady naukowej<sup>66</sup>. Rady naukowe owszem nabierają szerszych kompetencji, lecz w podmiotach systemu szkolnictwa wyższego i Akademii Nauk Czeskiej Republiki.

Mamy więc do czynienia z dwoma różnymi modelami rady naukowej i odmiennymi wzorami regulacyjnymi statusu prawnego organów ustawowych państwowych instytutów badawczych. W Polsce rada naukowa jest organem ustawowym, ale o ograniczonej decyzyjności przy jednoczesnej niezależności personalnej, zapewnionej procedurą wyboru członków. W Czechach rada naukowa nie jest ani organem ustawowym, ani decyzyjnym i jest zależna personalnie od dyrektora instytutu. Dzieje się tak dlatego, że organem ustawowym jest rada instytutu, która, mając umocowanie ustawowe, posiada na mocy § 18 ust. 2 wspomnianej ustawy kompetencje decyzyjne. Warto się zastanowić, czy tworzenie przez polskiego ustawodawcę w drodze ustawowej organu o tak wąskich kompetencjach było więc systemowo zasadne.

W Czechach rada instytutu składa się z: przewodniczącego, zastępcy przewodniczącego oraz członków (§ 18 ust. 1). Liczba członków wynosi od 5 do 15 – proporcjonalnie do liczby pracowników prowadzących działalność naukową lub badawczo-rozwojową (§ 18 ust. 3 w zw. z ust. 6). Jak zauważyła Pavla Špondrová, ustawodawca nie wprowadził przy tej okazji parytetu płci<sup>67</sup>.

Do zadań rady należy (§ 18 ust. 2):

a) dbanie o zachowanie celu, dla którego instytut został założony, realizację interesu publicznego oraz właściwe nim zarządzanie,

<sup>65</sup> J. Bárta, *Deset let zákona o veřejných výzkumných institucích*, „Právnick” 2017, nr 10, s. 915–927.

<sup>66</sup> <https://www.vuv.cz/zakladni-informace/organy-vuv-tgm/poradni-organy-reditele/> (data dostępu: 20.09.2022).

<sup>67</sup> P. Špondrová, *Právní aspekty postavení žen a mužů ve vysokoškolském prostředí a ve veřejných výzkumných institucích v České republice*, Praha 2014, s. 15.

- b) ustanawianie kierunków działań zgodnie ze statutem i decydowanie o koncepcji jego rozwoju;
- c) zatwierdzanie budżetu oraz jego zmian,
- d) zatwierdzanie przepisów wewnętrznych instytutu (w tym np. kodeksów etycznych)<sup>68</sup>,
- e) zatwierdzanie raportu rocznego, sprawozdania finansowego i decydowanie o podziale zysku lub pokryciu straty,
- f) omawianie projektu zmian statutu,
- g) wyrażanie uprzedniej zgody lub samodzielne proponowanie organowi założycielskiemu/nadzorującemu połączenie, włączenie lub podział instytutu,
- h) ogłaszanie konkursu na stanowisko dyrektora instytutu, wnioskowanie do organu założycielskiego o powołanie wybranej osoby na stanowisko dyrektora, ale z prawem wnioskowania do organu założycielskiego o odwołanie dyrektora, a co więcej – wyrażanie zgody na odwołanie, jeśli organ założycielski chce odwołać dyrektora z własnej inicjatywy (§ 18 ust. 1 w zw. z § 17 ust. 1),
- i) omawianie projektów badawczych, rozwojowych i innowacyjnych,
- j) omawianie projektów zawarcia umów o współpracy z zagranicznymi oraz krajowymi instytucjami naukowymi.

Biorąc pod uwagę uprawnienie do zatwierdzania przepisów wewnętrznych, widać poważny potencjał rady. Ona zatwierdza bowiem w szczególności (§ 20 ust. 1): własny regulamin wyborczy, regulamin organizacyjny instytutu, przepisy płacowe, zasady gospodarowania środkami budżetowymi oraz regulamin rady nadzorczej. Bez jej zgody organ założycielski nie może dokonać przekształcenia instytutu ani odwołać dyrektora. Oprócz tego stanowi gremium decyzyjne w zakresie kierunków działań i rozwoju, a także jest forum dyskusji nad projektami realizowanymi przez instytut i zawieranymi porozumieniami o współpracy<sup>69</sup>. Kompetencje w zakresie dyskusowania nad projektami naukowymi, wbrew pozorom, ma duże znaczenie, ponieważ rada w ten sposób wywiera wpływ na dyrektora instytutu co do kierunków badań oraz ich finansowania<sup>70</sup>.

W radzie, oprócz przedstawicieli pracowników, zasiadają członkowie reprezentujący otoczenie zewnętrzne (społeczno-gospodarcze oraz podmioty prowadzące działalność badawczo-rozwojową) i powinno ich być od 1/3 do 1/2 ogółu członków (§ 18 ust. 4). Pracownicy wybierają swoich przedstawicieli w drodze głosowania tajnego, w wyborach równych i bezpośrednich. Czynne

<sup>68</sup> J. Nesiba, M. Stránský, *Etický management veřejných institucí v ČR*, [w:] V. Klímová, V. Žitek, XXI. Mezinárodní kolokvium o regionálních vědách. Sborník příspěvků, Brno 2018, s. 457–464.

<sup>69</sup> Szerzej: T. Kaplan, A. Sojková, *Zákon o veřejných výzkumných institucích. Komentář*, Praha 2019.

<sup>70</sup> Por. M. Kobert, *Změny v právní úpravě výzkumných organizací v souvislosti s novými evropskými předpisy*, „Ergo” 2015, t. 10, nr 2–3, s. 30–35.

i bierne prawa wyborcze przysługują wyłącznie pracownikom naukowym lub prowadzącym działalność badawczo-rozwojową. Do ważności wyborów niezbędny jest udział ponad połowy pracowników, a do wyboru – bezwzględna większość głosów. Przedstawiciele otoczenia zewnętrznego przedstawiają osoby reprezentujące dane podmioty na wniosek dyrektora instytutu (§ 18 ust. 5). Czeski ustawodawca, mając świadomość szczupłości kadr oraz stabilności zatrudnienia w ramach instytutów, przewidział możliwość ponownego wyboru danej osoby do rady instytutu i to bez ograniczeń w zakresie kadencji, która trwa pięć lat (§ 18 ust. 7).

Członkostwo w radzie kończy się z chwilą (§ 18 ust. 10): upływu kadencji, rezygnacji, śmierci lub odwołania. W ustawie czeskiej przewidziano bowiem możliwość odwołania członka rady z inicjatywy pracowników w głosowaniu, w którym weźmie udział ponad połowa uprawnionych, a wniosek o odwołanie zostanie poparty bezwzględną większością ważnych głosów (§ 18 ust. 11).

Ciekawym jest rozwiązanie z § 18 ust. 12, ponieważ w wypadku beczynności rady, tj. braku posiedzeń przez okres 6 miesięcy, z końcem ostatniego dnia szóstego miesiąca dochodzi do automatycznego wygaśnięcia kadencji rady. Wówczas inicjatywa zwołania nowej rady spoczywa na dyrektorze. Taka zapobiegliwość ze strony ustawodawcy może dziwić, ale należy pamiętać o ciągłych na radzie obowiązkach i związanych z nimi uprawnieniami, szczególnie w zakresie zatwierdzania budżetu. Instytuty są przecież zobowiązane do przestrzegania dyscypliny finansów publicznych<sup>71</sup>. Dlatego taki przepis dyscyplinujący członków rady, a jednocześnie dający dyrektorowi instytutu możliwość działania wydaje się interesujący.

## Wnioski

Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy jest państwową jednostką organizacyjną wyodrębnioną pod względem prawnym, organizacyjnym i ekonomiczno-finansowym, która prowadzi badania naukowe i prace rozwojowe ukierunkowane na ich wdrożenie i zastosowanie w praktyce. Zgodnie ze statutem Instytut prowadzi badania naukowe i prace badawczo-rozwojowe na rzecz rozwoju gospodarki, dotyczące ochrony środowiska, zrównoważonego rozwoju, przeciwdziałania zmianom klimatu oraz racjonalnego korzystania ze środowiska i jego zasobów. Prowadzi badania i wykonuje oceny stanu środowiska, w tym w ramach monitoringu środowiska, realizuje również zadania Krajowego Ośrodka Bilansowania i Zarzą-

<sup>71</sup> M. Jošt, *Audit veřejných výzkumných institucí*, „Acta academica karviniensia” 2019, nr 4(19), s. 18–29. Zob. też: K. Šima, *Institucionální financování výzkumu a vývoje v ČR*, „AULA” 2007, t. 15, nr 4, s. 60–74.



dzania Emisjami oraz inne zadania wyznaczone w obowiązujących aktach prawnych<sup>72</sup>.

Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy, jak każda polska osoba prawna, działa – stosownie do art. 38 Kodeksu cywilnego – przez swoje organy w sposób przewidziany w ustawie o instytutach badawczych i w opartym na niej statucie, a także w regulaminie rady naukowej. Organami Instytutu są zarząd i rada naukowa. Rada Naukowa Instytutu, jako jego organ, jest częścią składową konstrukcji osoby prawnej, elementem jej ustroju. Jej działanie jest bezpośrednio przypisane osobie prawnej, w tym przypadku Instytutowi Ochrony Środowiska – Państwowemu Instytutowi Badawczemu<sup>73</sup>.

Rada Naukowa Instytutu jest organem stanowiącym, inicjującym, opiniodawczym i doradczym Instytutu w zakresie jego działalności statutowej oraz w sprawach rozwoju kadry naukowej i badawczo-technicznej. Ustawodawca w art. 30 ust. 1 u.i.b. ustalił, że liczba członków tego gremium nie może liczyć mniej niż 12 i nie więcej niż 40 osób. Statut Instytutu powinien określić zarówno liczbę członków rady, jak również proporcje udziału osób posiadających stopień naukowy doktora oraz stopień naukowy doktora habilitowanego lub tytuł naukowy, wchodzących w skład rady naukowej i będących pracownikami Instytutu. Rada Naukowa Instytutu, zgodnie ze statutem, liczy 20 osób. W jej skład wchodzi: pracownicy naukowcy i badawczo-techniczni zatrudnieni w Instytucie (10 osób), a także 10 osób wskazanych przez Ministra Klimatu i Środowiska. Należy pamiętać, że w myśl art. 30 ust. 5 pkt 2 u.i.b. w skład rady wchodzi także przedstawiciel ministra szkolnictwa wyższego, wyłącznie z prawem głosu w ściśle określonych sprawach. Osoba ta nie jest zaliczana do osób, o których mowa w art. 30 ust. 1 u.i.b.

Zadania rady zostały enumeratywnie wskazane w ustawie o instytutach badawczych. Na marginesie warto zauważyć, że w roku 2021 Rada Naukowa Instytutu obradowała 8 razy i podjęła 19 uchwał dotyczących: rocznego sprawozdania finansowego za rok 2020 wraz z podziałem zysku netto za rok obrotowy 2020, rocznego sprawozdania z działalności Instytutu w 2020 roku, planu prac badawczych na rok 2022, planu finansowego na rok 2022, zmiany w regulaminie organizacyjnym Instytutu, programów studiów podyplomowych, a wreszcie porozumień w zakresie stałej współpracy Instytutu z innymi osobami prawnymi<sup>74</sup>.

---

<sup>72</sup> Zob. sprawozdanie z działalności Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu Badawczego za rok 2021, s. 14, <https://ios.edu.pl/wp-content/uploads/2022/07/IOS-BP-Sprawozdanie-online.pdf> (data dostępu: 20.04.2022).

<sup>73</sup> Należy pamiętać, że przyjmuje się, iż osoba prawna ponosi odpowiedzialność za czyny niedozwolone jej organu – J. Mucha-Kujawa, *Teoretycznoprawne aspekty przedstawicielstwa organizacyjnego jako pragmatycznego sposobu reprezentacji osoby prawnej*, „Studia Prawnicze” 2017, nr 3, s. 169.

<sup>74</sup> Sprawozdanie z działalności Instytutu Ochrony Środowiska..., s. 15.

Rada działa na podstawie uchwalonego przez siebie regulaminu. Regulamin ten, jako akt wewnętrzny, powinien być dostosowany do potrzeb Rady Naukowej Instytutu. Musi być sporządzony na piśmie i nie może być sprzeczny z postanowieniami ustawy ani statutu. Należy z całą stanowczością zaangażować do członków rady naukowej, aby w opracowanie regulaminu rady zostali zaangażowani wszyscy jej członkowie – co często w praktyce jest pomijane. Ważne jest, aby regulamin precyzyjnie normował kwestie, takie jak organizacja rady naukowej, komisji i zespołów, tryb pracy rady oraz tryb podejmowania przez nią uchwał.

Rada naukowa jest ważnym organem podejmującym działania na wielu, nie tylko naukowych, płaszczyznach. Ustala ona merytoryczną linię programową rozwoju, zakres prac naukowych na wszystkich etapach ich powstawania w zgodzie z aktualnymi tendencjami rozwoju wiedzy na tematy, które są związane z całokształtem działań instytutu. Rada sprawuje także bieżący nadzór nad funkcjonowaniem instytutu, dba zwłaszcza o wysoki poziom jego działalności naukowej, jak również o rozwój osób rozpoczynających i kontynuujących karierę badawczo-naukową.

Wprowadzone w 2016 r. do ustawy o instytutach badawczych zmiany legislacyjne ograniczyły uprawnienia rady naukowej, ograniczyły procentowy udział w składzie rady naukowej członków będących pracownikami instytutu, a także zmniejszyły liczbę jej członków, spośród których wybierany jest przewodniczący rady. Obecnie wybiera się go tylko spośród członków powołanych przez ministra nadzorującego. Zmniejszony został również procentowy udział w składzie rady naukowej członków będących pracownikami instytutu. Zmiany te nie sprzyjają rozwojowi instytutów.

*De lege ferenda* należałoby rozważyć wprowadzenie możliwości wybierania przewodniczącego rady naukowej spośród wszystkich członków tego organu, nie zaś wyłącznie spośród osób powołanych do grona członków rady przez ministra nadzorującego. Tym samym postulat ten zakłada powrót do rozwiązania prawnego sprzed nowelizacji ustawy o instytutach badawczych przeprowadzonych w 2016 roku. Dla poniesienia rangi działań rady warto rozważyć, czy osoba kandydująca do pełnienia funkcji przewodniczącego nie powinna posiadać co najmniej stopnia naukowego doktora habilitowanego.

Regulacja prawna funkcjonowania Rady Naukowej Instytutu wymaga zmian legislacyjnych, przede wszystkim w zakresie jej kompetencji. Pożądane byłoby, aby z gremium opiniodawczego stała się ona gremiumm zatwierdzającym. Do jej obowiązków powinno należeć zatwierdzanie linii programowej rozwoju w zakresie prac naukowych na wszystkich etapach ich powstawania i w zgodzie z aktualnymi tendencjami rozwoju wiedzy na tematy, które są związane z całokształtem działań Instytutu. Rada powinna zatwierdzać kandydatów na stanowiska: zastępcy dyrektora do spraw naukowych, sekretarza naukowego oraz kierowników komórek organizacyjnych wskazanych w regulaminie

organizacyjnym, odpowiedzialnych za prowadzenie badań naukowych. Dla podwyższenia rangi tej instytucji należy powierzyć jej opiniowanie kandydata na stanowisko dyrektora Instytutu, a także nadzorowanie funkcjonowania Instytutu z dbałością o wysoki poziom jego działalności naukowej, jak również rozwój osób rozpoczynających i kontynuujących karierę badawczo-naukową. Zasadne wydaje się też nadanie radzie naukowej prawa do formułowania własnych uwag i wniosków m.in. w zakresie planów i sprawozdań przedstawianych jej przez dyrekcję Instytutu.

Ustawodawca powinien również zmodyfikować art. 30 ust. 4 u.i.b., gdyż obecnie budzi on wątpliwości i prowadzi do odmiennych interpretacji prawnych. Nowa treść wskazanego przepisu może być następująca: „Do rady naukowej wchodzi osoby spoza instytutu posiadające co najmniej stopień naukowej doktora oraz osoby wyróżniające się wiedzą i praktycznym dorobkiem w sferze gospodarczej objętej w działalnością instytutu, które powołuje minister nadzorujący w terminie do 14 dni przed końcem kadencji rady naukowej”. Aby zapewnić pełną transparentność, należy usunąć przepis, w myśl którego dyrektor Instytutu przedstawia ministrowi nadzorującemu listę kandydatów, wśród których może on wskazać członków tego gremium.

Zaproponowane zmiany legislacyjne, dotyczące m.in. składu Rady Naukowej Instytutu oraz rozszerzenia uprawnień tego organu, zdaniem autora opracowania będą sprzyjały rozwojowi Instytutu i upodobnią polskie rozwiązania do regulacji czeskich. Obecne polskie przepisy powodują pewien dysonans między ustawowym statusem rady naukowej a ograniczonym zakresem kompetencji.

## Wykaz literatury

- Banasik K., *Pracownik naukowy a pracownik badawczy w świetle przepisów ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym*, „Przegląd Prawa Publicznego” 2019, nr 7–8.
- Barcikowska R., *Planowane zmiany w instytutach badawczych w Polsce*, „Prace Instytutu Kolejnictwa” 2017, z. 156.
- Bárta J., *Deset let zákona o veřejných výzkumných institucích*, „Právník” 2017, nr 10.
- Basta J., *Dowód z opinii instytutu naukowego lub naukowo badawczego, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki stosowania środków dyscyplinujących*, „Acta Iuridica Resoviensia” 2021, nr 4.
- Błaszczak P., *25 lat działalności Instytutu Ochrony Środowiska*, „Ochrona Środowiska i Zasobów Naturalnych” 2011, nr 46.
- Cilak M., *Instytuty badawcze jako forma działalności naukowej i gospodarczej państwa – problematyka pozycji i formy prawnej*, „Prawo Budżetowe Państwa i Samorządu” 2015, nr 4.
- Czuryk M., *Zadania organów administracji publicznej w zakresie ochrony środowiska*, „Rocznik Naukowy Wydziału Zarządzania w Ciechanowie” 2009, nr 3–4.
- Dadańska K.A., *Działanie osoby prawnej*, C.H. Beck, Warszawa 2006.

- Daszkiewicz M., *Jednostki badawczo-rozwojowe jako źródło innowacyjności w gospodarce i pomoc dla małych i średnich przedsiębiorstw*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2008.
- Dydko J., *Decyzja administracyjna jako forma sprawowania nadzoru nad uchwałami organów stanowiących instytutu badawczego*, „Studia Prawnicze KUL” 2018, nr 1.
- Gruszecki K., *Prawo ochrony środowiska. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2022.
- Gryzik A., *Instytuty badawcze w nowoczesnej gospodarce*, Ośrodek Przetwarzania Informacji – Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa 2017.
- Heropolitańska I., *Instytut badawczy*, [w:] I. Heropolitańska, A. Nierodka, T. Zdziarski, *Kredyty, pożyczki i gwarancje bankowe*, Wolters Kluwer, Warszawa 2021.
- Historie van Wageningen University & Research, <https://www.wur.nl/nl/over-wageningen/historie.htm>.
- Jošt M., *Audit veřejných výzkumných institucí*, „Acta academica karviniensia” 2019, nr 4(19).
- Kaczmarek A., *Opinia na temat poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o instytutach badawczych*, „Zeszyty Prawnicze BAS” 2016, nr 2.
- Kobert M., *Změny v právní úpravě výzkumných organizací v souvislosti s novými evropskými předpisy*, „Ergo” 2015, t. 10, nr 2–3.
- Michta D., *Ustawa o instytutach badawczych. Komentarz*, LexisNexis, Warszawa 2013.
- Mucha-Kujawa J., *Teoretycznoprawne aspekty przedstawicielstwa organizacyjnego jako pragmatycznego sposobu reprezentacji osoby prawnej*, „Studia Prawnicze” 2017, nr 3.
- Mzyk P., Rembisz M., Świat P., *Status prawny Krajowego Ośrodka Bilansowania i Zarządzania Emisjami*, „Studia Iuridica Toruniensia” 2019, t. XXIV.
- Nesiba J., Stránský M., *Etický management veřejných institucí v ČR*, [w:] V. Klímová, V. Žitek, XXI. *Mezinárodní kolokvium o regionálních vědách, Sborník příspěvků*, Masarykova univerzita, Brno 2018.
- Piecha J., *Sprzeciw w prawie administracyjnym*, Wolters Kluwer, Warszawa 2021.
- Niewęglowski A., *Wyniki prac badawczych w obrocie cywilnoprawnym*, Wolters Kluwer, Warszawa 2010.
- Salamonowicz M., *Treść i charakter prawny umowy o prace badawczo-rozwojowe*, Wolters Kluwer, Warszawa 2018.
- Sega G., *Kolizja i konkurencja kontroli administracyjnej oraz kolizja i konkurencja obowiązków wynikających z kontroli administracyjnej – zagadnienia wybrane*, „Przegląd Prawa Publicznego” 2017, nr 3.
- Šima K., *Institucionální financování výzkumu a vývoje v ČR*, „AULA” 2007, t. 15, nr 4.
- Špondrová P., *Právní aspekty postavení žen a mužů ve vysokoškolském prostředí a ve veřejných výzkumných institucích v České republice*, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i., Praha 2014.
- Sprawozdanie z działalności Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu Badawczego za rok 2021, <https://ios.edu.pl/wp-content/uploads/2022/07/IOS-BP-Sprawozdanie-online.pdf>.
- Statut Centralnego Laboratorium Ochrony Radiologicznej w Warszawie z dnia 20 listopada 2019 r., [https://www.clor.waw.pl/bip/images/ORG/STATUT\\_CLOR\\_ZA-TWIERDZONY\\_MK\\_20191120.pdf](https://www.clor.waw.pl/bip/images/ORG/STATUT_CLOR_ZA-TWIERDZONY_MK_20191120.pdf).
- Statut Instytutu Badawczego Leśnictwa z dnia 17 lutego 2022 r., <http://bip.ibles.pl/artykuly/103/status-prawny>.

- Statut Instytutu Ekologii Terenów Uprzemysłowanych w Katowicach zatwierdzony 20 lipca 2021 r., <https://bip.ietu.pl/wp-content/uploads/2021/08/Statut-IETU-20.07.2021-1.pdf>.
- Statut Instytutu Energetyki z dnia 12 grudnia 2017 r., [https://www.ien.com.pl/tl\\_files/pliki/Intranet/Dokumenty%20zalozycielskie%20IEn/Statut%20IEn%20-%202018-03-01.pdf](https://www.ien.com.pl/tl_files/pliki/Intranet/Dokumenty%20zalozycielskie%20IEn/Statut%20IEn%20-%202018-03-01.pdf).
- Statut Instytutu Fizyki Plazmy i Laserowej Mikrosyntezy im. Sylwestra Kaliskiego z siedzibą w Warszawie z dnia 12 września 2019 r., <https://www.ifpilm.pl/attachments/article/654/Statut%20IFPiLM%2026.06.2020.pdf>.
- Statut Instytutu Nafty i Gazu – Państwowego Instytutu Badawczego z dnia 6 października 2016 r., [https://www.inig.pl/images/pliki/001\\_Staut\\_INiG\\_PIB\\_2016.pdf](https://www.inig.pl/images/pliki/001_Staut_INiG_PIB_2016.pdf).
- Statut Narodowego Centrum Badań Jądrowych w Otwocku – Świerku z dnia 22 października 2019 r., [https://www.ncbj.gov.pl/sites/default/files/statut\\_ncbj\\_17\\_06\\_2020.pdf](https://www.ncbj.gov.pl/sites/default/files/statut_ncbj_17_06_2020.pdf).
- Walas M., *Organy ochrony środowiska w Polsce*, „Przegląd Prawa Ochrony Środowiska” 2009, nr 1.

## Summary

### **Legal regulation of the scientific council of the Institute of Environmental Protection – National Research Institute**

**Keywords:** environmental law, research institute, scientific council.

In the specialised literature on the subject, there is a noticeable lack of studies dealing with the issue of legal aspects of the functioning of a scientific council of a research institute. No one has even attempted to present the legal regulations for the operation of such a council in a specific institute. The aim of this article is to analyze the legal regulations concerning the scientific council of the Institute of Environmental Protection – National Research Institute. The text presents the history and legal regulations regarding the structure and functioning of this body, and discusses the historical aspects of its creation, the composition and the process of appointing and dismissing members of the scientific council, their rights, and obligations, as well as the tasks of the council. The procedure of deliberating and adopting resolutions is presented, as well as the method of documenting the activities of this body. The subject of the study is, on the one hand, the presentation and characterization of the institute's scientific council, and on the other hand, the proposal of new legal solutions covering various aspects of the organ's operation. Their introduction would translate into an improvement in the functioning of the institute, the activity of which is in line with the activities of the state. The practice of functioning of the amended provisions contained in the Act on Research Institutes, which refer to the scientific council, in the opinion of the author of the text, indicates that they require clarification or re-regulation of certain

issues at the level of statutory provisions. The final conclusions indicate that the scientific council is a decision-making, initiating, opinion-making and advisory body in the field of the statutory activities of the institute and in matters of the development of scientific and research and technical staff. Its powers constitute a closed catalogue and are enumerated by the legislator. As a collegiate body, the council operates based on the provisions of the Act on Research Institutes, the statute of the institute, as well as the provisions of the regulations adopted by it. These regulations, as an internal act, should be adapted to the needs of a particular Scientific Council. It must be in writing and should not conflict with the provisions of the law or the statute. All board members should be involved in the development of the bylaws of the board – which is often overlooked in practice. It is crucial that the regulations precisely regulate issues such as the organization of the scientific council, committees, and teams, as well as the way the council works and adopts resolutions.